

На програмі дня – актуальні завдання Союзу

Президія Центральної ради СРУСР на своєму засіданні в Пряшеві у вівторок, 16.10.2018 р., розглянула актуальні питання діяльності Союзу, в тому числі сучасну складну господарсько-економічну ситуацію, забезпечення функціонування і доступності веб-сторінки організації, обговорила видавничий план діяльності на 2019 рік та схвалила програмно-організаційне забезпечення 46 огляду народних пісень «Маковицька струна», який відбудеться в Бардієві 24.11.2018 р. в спортивній залі «Mier» і в неділю, 25.11.2018 р., в Парку культури і відпочинку «Siegny ogo!» в Пряшеві.

-мі-

Духовна пісня окриляє душу

(У Снині відбувся 28 Фестиваль духовної пісні)

У неділю, 14.10.2018 р., місцем зустрічі з духовною піснею стала Снина, де в місцевому Будинку культури пройшов 28 Фестиваль духовної пісні, який традиційно організовує Союз русинів-українців Словацької Республіки у співпраці з містом Снина і Міським культурно-освітнім осередком (сценарист Павло Богдан, режисер Ігор Крета, конференсьє Сва Олар). Фестиваль зродився коротко після 1989 року, коли християнські традиції знову почали набувати в суспільстві свої права. Від самого початку фестиваль став міжнародним. На фести-

а зі Сербії виступив Хор «Гармонія» храму свв. Петра і Павла та Руського культурного центру в Новому Саді.

Відкриваючи фестиваль, приматор міста Снини Штефан Міловчик і в.о. голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан вказали не велике значення фестивалю в культурно-духовному житті міста і широкої околиці. На знак визнання заслуг Штефана Міловчика в організуванні фестивалю П. Богдан вручив йому Почесну грамоту СРУСР. Фестиваль став імпульсом для виникнення церковних і світських хорів в регіоні. При

▲ Постійний учасник фестивалю – Фольклорна співацька група «Старинчанка» з Снини.

вальній сцені поруч з церковними хорами з Словацьчини презентувались колективи з Польщі, Сербії, України, Росії.

В програмі 28 Фестивалю виступили Жіноча співацька група «Старинчанка» з Снини, Змі-

колиці їх народження стояли працівники культури, музиканти, вчителі музики. Одною з них є і довгорічна працівниця на ниві рідної культури Ірена Малинич, якій за дорученням Президії ЦР СРУСР П. Богдан

▲ Хор «Благовіст» кафедрального храму Успіння Пресвятої Богородиці з міста Стрий.

шаний греко-католицький хор при храмі Успенія Пресвятої Богородиці в Руській Порубі, студентка Пряшівського університету Катерина Саленко, хор «Благовіст» кафедрального храму Успіння Пресвятої Богородиці із міста Стрий (Україна),

з нагоди круглого життєвого ювілею вручив срібну медаль СРУСР. Тому що педагог, громадський діяч Франтішек Кірняк не міг взяти участь у фестивалі, медаль з нагоди його 85-річчя йому буде вручено додатково.

(Продовження на 2 стор.)

Шановні читачі!

Якщо ви інтересуетесь нашим культурно-національним життям, то ви, напевно, запитали, що проблеми, пов'язані з його фінансуванням, повторюються кожного року. Наприклад, минулого року наша організація отримала гроші на реалізацію проектів тільки початком листопада, отже в часі, коли ми зреалізували більшість наших проектів і від початку року ми регулярно видавали газету «Нове життя» і дитячий часопис «Веселка». І це все або за власні гроші, або на борг.

Та все-таки, або і наперекір таким і подібним проблемам, робота нашої організації – Союзу русинів-українців Словацької Республіки – має свій смисл і посередництвом неї намагаємось бути корисними для всього нашого населення. Нелегко було реалізувати це завдання на протязі майже тридцятирічного періоду. Не лише із-за згадуваних проблем, але, наприклад, із-за того, як змінилося думання людей.

Це спостерігаємо в багатьох містах і зокрема в Пряшеві, який вже не так, як колись, але все-таки залишається центром нашого культурно-національного, освітнього та релігійного життя. І бачимо це зокрема в останніх роках, коли за великих зусиль і труднощів нам вдалося придбати

будинку і відкрити Словацько-український культурний та інформаційний центр. За п'ять років існування в ньому було проведено біля 300 акцій різного характеру. В центр привикло на них ходити багато людей, серед них і словаків.

Та ремонт будинку центру приніс і неочікувані видатки, які не можна було передбачити в проекті, але вони були неминучі для того, щоб будинок був придатний для користування. Разом з тим, будинок треба утримувати і оплачувати енергії і всі інші служби, пов'язані з ходом будинку. Тому наша нелегка фінансова ситуація нас змушує звернутися до всіх наших прихильників та тих, яким лежить на серці збереження та розвиток нашої культури, щоб в міру своїх можливостей допомогли нам чи то вже прямо або посередництвом спонсорів та інших людей.

Якщо ви вирішите підтримати нас, просимо надсилати свої пожертви на такий рахунок:
VÚB Prešov, IBAN: SK95 0200 0000 0223 4572

З щирою подякою

Президія Центральної ради
Союзу русинів-українців
Словацької Республіки.

Виникнення Чехословаччини і закарпатські русини-українці (2)

В першому Маніфесті до русинів говориться: «Рада оживлена духом демократичних часів, поїде путем, віведим к полной національной свободе нашего народа. Ніколи не пристане на то, аби ми, Русини, були розривані і проти нашої волі к чужим народам приключені». Дальші члени РНР організували подібні ради і маніфестації в декількох містечках – в Бардієві 27 листопада, у Свиднику 23 листопада, в Стрпкові 30 листопада, в Меджилабірцях 2 грудня, а в Гуменному 3 грудня 1918 р. Згодом центром Народної Ради став Пряшів, а її головою став адвокат Антон Бескид московфільського напрямку.

У східній частині Закарпаття також дійшло до виникнення народних рад. Так, 8 листопада дійшло в Ясині до виголошення Гуцульської республіки, якою Народна Рада виголосила приєднання цього регіону до України. Керівником цієї республіки був Стефан Клочурак. Наступного дня, 9 листопада, з ініціативи мукачівського єпископа А. Паппа виникла Угорська Народна Рада, якою була за те, щоб «угорський народ» залишився в старій батьківщині – Угорщині. Згодом в Хусті виникла проукраїнська орієнтована Руська Народна Рада, очолювана Юлієм Брацайком.

Визначну роль в орієнтації русинів на Словацьчину відіграла Словацька Народна Рада, яка в своєму зверненні до русинів 30 листопада 1918 р. пише: «Ми, слов'яни, як і Ви, а тому Вам обіцяємо не лише нову автономію, але вже нині визнаємо всі її церковні та шкільні справи. Ваші стародавні звичаї і обряди буде збережено». Крім того, приобіцяла рішення економічних і соціальних

питань. Угорський уряд в грудні 1918 р. створив т. зв. Руську Країну та видав закон про її автономію.

Ідея приєднання закарпатських русинів до України прозвучала 21 січня 1919 р. в Хусті, від присутніх делегатів було обрано Центральну Українську Народну Раду і делегатів на переговори у Київ і Львів. Але зміни в Наддніпрянській Україні і Західноукраїнській Народній Республіці перешкодили здійсненню прийнятої концепції.

Різні погляди представників народних рад, які перешкождали рішенню реальних проблем, намагалися вирішити Г. Жаткович та Ю. Гардош, які приїхали з Америки. 8 травня 1919 р. в Ужгороді під охороною чехословацьких легіонерів було об'єднано три народні ради – Пряшівську, Ужгородську і Хустську і утворено Центральну Руську Народну Раду (ЦРНР), головою якої став А. Бескид, а заступниками голови – А. Волошин і Ю. Брацайко. Одночасно запропонувала, щоб міністром Руської держави було призначено Г. Жатковича і проголосувала проект державно-правового становища Закарпаття в складі Чехословацької Республіки. ЦРНР вислала у Прагу 112-членну делегацію, яка передала президенту та уряду свій т. зв. Ужгородський меморандум, змістом якого була згода з державно-правовим рішенням питання русинів колишньої Угорщини і вела переговори з Масариком і словацькими представниками про основні питання приєднання південнокарпатського регіону до Чехословацької держави.

Основним питанням була проблема кордонів між Підкарпатською Руссю і Словацькою

В липні 1919 р. голова ЦРНР А. Бескид опублікував меморандум під назвою *Карпаторуське питання в Чехословацькій Республіці*, в якому запропонував, щоб до карпаторуської території, крім Ужанської, Березької, Угоцької і Марамороської жуп, були залучені і Любонянський округ з Списької жупи, а також Шариська і Земплинська жупи. Господарськими і культурно-національними центрами русинів мали бути міста Пряшів, Гуменне, Ужгород і Нове Місто під Шіатром. Іншим національностям на наведених територіях мали бути повністю визнані всі права. Цей меморандум був переданий і секретаріату мирної конференції в Парижі.

Після багатьох розмов різних рівнів дома, в Празі і Парижі, часто без участі представників русинів, нарешті питання кордонів і автономної території Підкарпатської Русі вирішила Паризька мирна конференція. В офіційних документах конференції формульоване в статті 53 мирного договору з Австрією, який був підписаний 18 вересня 1919 р. в Сен-Жермен, а в статті 10 – 13 супровідного договору між переможними державами і Чехословацькою державою і Чехословацькою державою, витворити незалежний у визначених кордонах сойм з законними правами в області мови, шкіль, релігії і місцевої самоуправи, обирати депутатів у Законодавчі Збори ЧСР. Руську територію мав очолити губернатор, призначений президентом республіки.

Василь ФРАНКО.

Духовна пісня окриляє душу

(Закінчення з 1 стор.)

Програму фестивалю розпочав Мішаний греко-католицький хор храму Успенія Пресвятої Богородиці з Руської Поруби Гуменського округу (керівник о. Петро Мальцовський, організаційний керівник Гелена Андрейцо). Хор майже кожного року виступає на фестивалі. У вересні ц.р. брав участь у подібному фестивалі у Воронові н/Топлі. Члени хору одночасно виступають і в місцевому фольклорно-

«Тебе оспівуємо» Романа Свистуна, «Отче наш» Михайла Вербицького, «Богородице Діво» Миколи Леонтовича і «О, Господи, дай миру» Дмитра Бортнянського.

І на цей раз з фестивалем було пов'язано ряд супровідних акцій в Снині та околиці. У суботу, 13.10.2018 р., хор «Гармонія» з Сербії виступив з концертом в селі Гостовиці. Жителі села в той день вшанували пам'ять уродженця Госто-

▲ Змішаний греко-католицький хор при храмі Успенія Пресвятої Богородиці в Руській Порубі.

му колективі і беруть участь у різних фестивалях, в тому числі тих, які організує СРУСР. У виконанні хору прозвучали церковні пісні і молитви, серед них «Співайте весело красну пісню Марії», «Отче наш», «Марія Діво Благословенна».

Постійний учасник фестивалю – Жіноча співацька група «Старинчанка» – під художнім керівництвом Ірени Малинич виконала відомі пісні «Зійшла зоря», «Люблю тебе», «Ми до Тебе, Божа Мати» і «Царю Небесний».

виць Василя Гудика (1.1.1948 – 24.5.2013), який під час поїздки снинської групи «Кичера» у Воєводину раптово помер під час концерту у Дюрдьові. З цієї нагоди в Гостовицях відбулась пахарида за участю духовенства. В неділю, 14.10.2019 р., хор виступив на святій літургії в храмі блаженного ієромученика Василя Гопка в Снині, а хор «Благовіст» з Стрия співав літургію разом з вірниками та о. Петром Дем'яновичем в стацінському храмі Охорони Пресвятої Бого-

▲ Хор «Гармонія» храму свв. Петра і Павла та Руського культурно-ого центру в Новому Саді. (Сербія).

Випускниця Київського інституту культури, студентка Прашівського університету, Катерина Салієнко, запропонувала глядачам сольне виконання духовних пісень: «Бедная птвичка» і кант «Через поле широке, через море глибоке».

У виконанні Хору «Гармонія» храму свв. Петра і Павла та Руського культурного центру в Новому Саді (диригент Зузана Грос-Маркович) прозвучали пісні «Отче наш» – київський напів, «Достойно єсть» Дмитра Бортнянського та інші твори українських композиторів. Учасники і організатори фестивалю довготривалими оплесками поздоровили з життєвим ювілеєм – 85-річчям – члена хору «Гармонія», публіциста, громадського діяча Дюру Лятяка.

На завершення фестивальної програми виступив хор «Благовіст» кафедрального храму Успенія Пресвятої Богородиці із міста Стрий (Україна). Хор брав участь у мистецьких поїздах до Хорватії, виступав також в Італії та Австрії. У виконанні хору прозвучали пісенспіви «К Богородице» Архагельського,

родиниці. Організаторів, закордонних і домашніх учасників фестивалю перед концертом прийняв приматор Снини Штефан Міловчик у прекрасному снинському каштелі.

Радує те, що духовні традиції українського населення Пряшівщини постійно живуть і певною мірою протистоять невпинним асиміляційним впливам. Хочеться вірити, що наша духовність буде жити у віках.

Мирослав ІЛЮК.

▲ Організатори, закордонні і домашні учасники фестивалю на подвір'ї реконструйованого снинського каштелю.

Зустріч з ювілярами

16.10.2018 в Пряшеві відбулась зустріч Президії ЦР СРУСР з ювілярами – головою Миської організації Союзу в Михалівцях Святославом Нородою і головою гуменської Регіональної ради СРУСР Миколою Петришаком.

Святослав Норода в цьому році відзначає своє 70-річчя. Він в міру сил і можливостей допомагає і допомагає організувати діяльність органів і організацій Союзу, допомагає фінансово і організаційно проводити фольклорні фестивалі русинів-українців головним чином в Підгороді та Іновці Собранецького округу. На знак визнання особистого вкладу в діяльність СРУСР йо-

го за рішенням Президії було нагороджено срібною медаллю Союзу, яку йому вручив в.о.голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан.

Микола Петришак порівняно недавно включився в діяльність Союзу русинів-українців СР, проте і за той короткий строк свою активність проявив на різних ділянках культурно-національного життя русинів-українців Словаччини, головним чином на Снинщині. За особистий вклад в розвиток культури русинів-українців Словаччини і з наго-

ди його 60-річного життєвого ювілею його було нагороджено бронзовою медаллю СРУСР.

Юрію Магурові – 70

18 жовтня вступив у своє 70-річчя заступник голови Регіональної ради Союзу русинів-українців СР, всім своїм життям відданий народній культурі Юрій Магур.

Юрія Магура знають не лише в Кошицях, де він впродовж довгих років є одним з організаторів культурних активностей в рамках нашого Союзу, але і в інших місцевостях, де проживають русини-українці.

Юрій Магур народився 18 жовтня 1948 р. в Кленовій на Снинщині. Початкову освіту здобув у рідному селі. В 1964 р. він продовжив навчання в Снинській загальноосвітній середній школі. Після військової служби він знайшов собі роботу в 1969 р. в кошицькому «Ставропреті», де працював до 1 грудня 1973 р.

Саме в той перший грудневий день розпочалась його робота на культурній ниві: він став секретарем Миського комітету Культурного союзу українських трудящих у Кошицях, а згодом – заступником голови Кошицької миської ради СРУСР. За його словами, саме газета «Нове життя» вводила в таїни культурно-національного життя русинів-українців і стала

для нього вірною супутницею на все життя.

Ганна Чаварга в одному з художніх нарисів про нашого ювіляра пише так: «Ю. Магур мав те щастя, що українську літературну мову вчився від першого класу початкової школи, мав доступ до шкільної бібліотеки, в якій було багато гарних творів українських письменників, до періодичної української преси, що надходила з Пряшева й України». Саме це дало йому крила для праці з книгою в умовах клубної роботи в Кошицях, це допомогло йому в праці з драмколективом «Думка», який довги-

ми роками працював у Кошицях. Ю. Магур стояв при колісці популярних Шевченківських вечорів, новорічних зустрічей, регіональних конкурсних оглядів народних пісень «Маковицька струна», конкурсів читців-декламаторів у Кошицях.

Така широка палітра культурно-освітньої клубної роботи стала привабливою для кошицької студентської молоді, яка дедалі частіше прямувала в клуб і знаходила тут умови для реалізації своїх художніх інтересів, удосконалювались у знаннях української літературної мови.

Як заступник голови Регіональної ради СРУСР Юрій Магур не пориває свої зв'язки з рідною культурою. Хоч стан здоров'я не найкращий, йому все ж таки за допомоги активістів організації, членської бази, приятелів і друзів вдається забезпечувати всі головні завдання, які стоять перед Регіональною радою СРУСР в Кошицях на ділянці культури. Великим помічником у реалізації його намагань в сучасних надзвичайно складних умовах є його дружина і дочка.

З нагоди життєвого ювілею редакція газети «Нове життя» бажає нашому ювіляру міцного здоров'я, життєвого оптимізму і витримки.

На многая і благая літа!

Ред.

Повний текст історичного рішення Константинополя

11 жовтня представник Вселенського патріархату зробив заяву щодо Української православної церкви і Томосу, який має отримати Україна.

Згідно з рішенням синоду Вселенського патріархату, процедура надання автокефалії помісній Українській православній церкві продовжується.

«Вселенський Патріархат Оголошення»

Під головуванням Його Всесвятості, Вселенського Патріарха, Святий і Священний Синод зібрався на чергове засідання

з 9 по 11 жовтня 2018 року для вивчення та обговорення питань порядку денного.

Священний Синод детально та тривалий час обговорював присуткову справу України в присутності Його Преосвященства Архієпископа Даниїла Памфільського та Його Преосвященства Єпископа Іларіона Едмонтонського, Патріарших Екзархів в Україні, та ухвалив після розширеного обговорення:

1) Підтвердити вже прийняте рішення про те, щоб Вселенський Патріархат приступив до надання автокефалії Церкві України.

2) Відновити станом на сьогоднішній день Ставропігію Вселенського Патріарха в Києві, одну з його багатьох Ставропігій в Україні, які завжди там існували.

3) Прийняти та розглянути прохання про апеляцію від Філарета Денисенка, Макарія Малетича та їхніх послідовників, які опинилися у схизмі не з догматичних причин, у відповідності до канонічних прерогатив Константинопольського патріарха отримувати такі звернення від ієрархів та інших священнослужив-

телів з усіх Автокефальних Церков. Таким чином, згадані вище особи були канонічно поновлені у своєму єпископському або священницькому сані, також було відновлено сопричастя їхніх вірних з Церквою.

4) Скасувати зобов'язання Синодального листа 1686 року, виданого за обставин того часу, який надавав у порядку ікономії право Патріарху Московському висвячувати Київського митрополита, обраного собором духовенства та вірян його єпархії, який мав згадувати Вселенського Патріарха як свого Першоієрарха за будь-яким богослужінням, проголошуючи та підтверджуючи свою канонічну залежність від Матері-Церкви Константинополя.

5) Звернутися до всіх залучених сторін із закликком утримуватися від захоплення церков, монастирів та іншого майна, а також від будь-яких інших насильницьких дій та помсти, щоб перемагали мир і любов Христа.

Вселенський Патріархат, 11 жовтня 2018 року
Головний Секретаріат Святого і Священного Синоду».

«Говорить Пряшів» – знову в Пряшеві

В наступному 2019 році минає 85 років з часу початку передач «Радіослужби для Підкарпатської Русі». Передачі були адресовані русинам-українцям Закарпаття і Пряшівщини. Про ці та інші факти з історії радіопередач для нашого населення присутні могли довідатись 17.10.2018 р. в Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві на вечорі під назвою «Говорить Пряшів» в рамках циклу «Незнайомі знайомі».

З довгорічних постійних передач в нашій пам'яті збереглися такі як: «Пізнаємо свій рідний край», «Наша історія в легендах та усних переказах», «Пісні минулого», «Село грає, співає і думу думає», в тому числі надзвичайно популярні у всій Східній Словаччині і далеко за її межами концерти українських і місцевих народних пісень, які звучали на хвилях Пряшівського радіо.

Від імені організатора – Союзу русинів-українців СР – на вечорі модератор Єва Олар представила присутнім редакторів, працівників і співпрацівників колишньої Пряшівської української редакції Словацького радіо – заступника директора Павла Богдана, дикторку Марію Ставровську,

редакторів Степана Герега, Івана Чурпека, Ольгу Чурпек, режисера радіо Павла Василя, співпрацівника радіо Петра Бегені.

Присутні з уст покликаних мали можливість довідатись про творення таких передач, як «Наш гість», «Повними пригорщами», «Подорожування кумів», пізніше «Бесіда кумів», «Піонерська зірка», «Щирі слова», про складнощі праці радіожурналістів, але і про закулісні ігри, які відігравались на тлі популярних серед слухачів передач Пряшівського радіо і привели до остаточної її ліквідації в 2003 році.

Вечір «Говорить Пряшів» не дав широкого простору для згадки про всіх творців радіо,

його засновників, керівних працівників, людей, які потерпіли із-за своєї професійної журналістської роботи, але їх імена живуть в людській пам'яті і, сподіваємось, будуть жити в ній і в прийдешніх роках та десятиліттях.

Пісенний подарунок працівникам радіо, згадку про музичну співпрацю покійного Володимира Любимова з радіо принесла його жінка, співачка Яна Любимова. У її виконанні прозвучали пісні Володимира Любимова «Балада» і «Мама моя дорога». Музичну частину вечора забезпечив музичний редактор національно-етнічних передач РТВС Віктор Гацак.

-мі-

▲ Частина учасників вечора «Говорить Пряшів».

▲ На фото (зліва): Єва Олар, Віктор Гацак, Павло Богдан, Іван Чурпек, Ольга Чурпек, Марія Ставровська, Петро Бегені.

Поезія Сергія Макари словацькою мовою

Сергій Макара вже більше ніж 60 років звертається своєю поезією не лише до українського, але й до словацького читача завдяки словацьким перекладачам. До числа перших перекладачів Макарових поезій належить його колишній студент Мартинського педагогічного інституту Ярослав Резнік. Спочатку Сергій Макара переклав вірш «Сліпий» Я. Резніка, який був опублікований у студентській газеті, на українську мову і надрукував його у пряшівському українському журналі «Дружно вперед». Цей факт так потішив і підбадьорив початкуючого поета, що він йому запам'ятався на все життя. Від того часу датується й дружба між обома поетами. Очевидно, він став тим фактом, який змусив початкуючого поета наполегливо працювати над поетичним словом та й ще читати і перекладати на словацьку мову поезію не лише свого викладача-учителя С. Макари, але й твори інших українських поетів Словаччини та України. До того часу про Я. Резніка як поета мало хто знав. С. Макара як поет і викладач спостеріг, відчув, що у студента Я. Резніка є всі задатки, щоб стати справжнім поетом, що у нього прихований поетичний талант і треба його лише розкрити, заохотити і підтримати. Як знаємо, С. Макара не помилявся. До речі, поет С. Макара протягом свого життя не раз заохочував до літературної творчості й дальших адептів поетичної музи, навіть тих, які надсилали свої вірші до «Піонерської газети».

Ярослав Резнік, може, щоб віддячитись учителю, почав займатися і перекладати його твори на словацьку мову. Хоч спочатку не знав активно української мови (в інституті він вивчав словацьку та російську мови), але за допомогою словників і підрядників почав перекладати вірші свого викладача, пізніше колеги і вірного приятеля, але й інших українських поетів Словаччини та України. Поступово Я. Резнік полюбив українську мову і літературу, опанував її настільки, що може перекладати й вірші не лише інтимного, пейзажного змісту, але й глибоко філософського. Так, завдяки Я. Резніку появилось чимало поезій С. Макари у різних словацьких газетах і в антології української поезії, що вийшла словацькою мовою під назвою «Srdce ako slnce» (1982). Своє намагання наблизити словацькому читачу поезію С. Макари закінчив перекладом на словацьку мову його своєрідної поеми «Мементо» (2008). Але тим не заспокоївся, бо усвідомлював, що словацький читач заслуговує, щоб познайомився ширше з поезією С. Макари і

так видав самостійну збірку під назвою «Na klávesoch vetra lístie šelestí» («На клавішах вітру листя шелестить») – Spolok slovenských spisovateľov. Bratislava 2018, 80 s. (ISBN 978-80-8194-097-2), яка складається переважно із поезій, перекладених в різний час.

Правда, ще 2012 року вийшла у Пряшеві словацькою мовою перша самостійна поетична збірка С. Макари під назвою «Verše» («Вірші»), яку підготувала і переклала Валерія Юричко. Жаль, чому вона незаслужено не викликала відповідного резонансу у пресі, хоч переклади виконані на високому поетичному, а б сказав, модерному рівні. Не дивно, адже В. Юричко знає однаково добре українську та й словацьку мови. Та й ще має поетичний хист.

Друга збірка перекладів поезії С. Макари «На клавішах вітру листя шелестить» у перекладі Я. Резніка більш широка. Коли перша збірка містить, крім вступного слова перекладачки й післямови про творчість поета, 21 вірш, друга – 30 віршів та незвичайну в наших умовах поему «Мементо». Відрадно констатувати, що перекладачі аж на один випадок (вірш «Ніч») переклали різні вірші і так словацький читач має ширшу уяву про поетичний талант С. Макари. Крім того, ще в другій збірці знайдемо рецензію Яна Юрча на поему «Мементо», спогад Я. Резніка про його товаришування від студентських років до сьогодення дня з поетом С. Макарою та нашу статтю про «Художній світ Сергія Макари».

Цікаво було б порівняти підходи обох перекладачів до вибору поетичних текстів С. Макари і їх виконаного перекладу. Вже наведений вірш «Ніч» підказує, що кожен з перекладачів по-своєму підійшов до тексту цього вірша. Як на мене, В. Юричко більше дотримувалася тексту оригіналу, ніж це зробив Я. Резнік. Він трохи вільніше як поет «переспівав» текст вірша, але дотримав його дух, зміст, ритм, образну систему. Обидва методи перекладу використовуються в практиці багатьох перекладачів.

Вихід і переклад поезій на словацьку мову С. Макари треба лише привітати, бо після виходу збірок Йосифа Збіглія «Len z lásky k človeku» (1984), Степана Гостиняка «Inventarizácia» (1987), Сергія Макари «Verše» (2012), Марусі Няхай «Siluety» (2014) – це дальша збірка, яка може словацького читача потішити і збагатити. На мою думку, це занадто мало, бо є у нас поети та прозаїки, які заслуговують, щоб їх твори вийшли й словацькою мовою окремими книгами.

Михайло РОМАН.

Перлина, скрита в горах Наші найменші села (5)

ДОБРОСЛАВА (ДОБРОСЛАВ) – DOBROSLAVA (окр. Свидник)

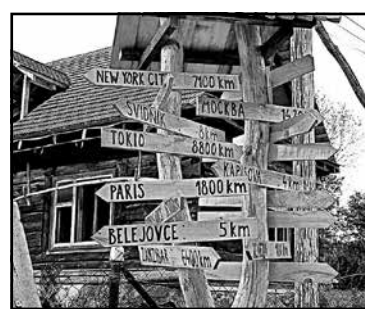
Dobroszla (1600), Dobrosław (1618), Dobroslava (1773), Dobrosław (1920), Dobroslava (1927).

Стат.: 1869 – 88 жит., 1881 – 103 жит., 1990 – 119, з т. 115 рус., 1910 – 123, з т. 123 рус., 1921 – 32 буд., 132 жит., з т. 132 рус., 120 правосл., 12 гр.-кат., 1930 – 162, з т. 162 рос., 161 гр.-кат., 1940 – 186 жит., 1948 – 194, 1950 – 113, з т. 100 слов., 13 рос., 99 гр.-кат., 2 прав., 1961 – 125, 1970 – 129, 1980 – 81, з т. 78 слов., 1 укр., 1991 – 20 буд. (10 незасел.), 49 жит., з т. 27 слов., 22 рус., 31 правосл., 14 гр.-кат., 4 неств., 2001 – 41 жит., з т. 27 слов., 14 рус., 16 гр.-кат., 25 прав., 2011 – 34 жит., з т. 16 слов., 14 рус., 1 укр., 3 неств., 2017 – 26 жит.

Площа хотаря 558 га.

У зв'язку з заселенням села словацький історик Ян Бенько згадує власника Маковиці, представника українського князівського роду Іва-

на Острозького. Він пише: «V roku 1577 Ján z Ostrohu istému Petrovi dal právo pri potoku «Dobrosław» založit osadu, ktorému potom v roku 1584 potvrdil škultéciu v novozaloženej Dobroslave (zdanenej v roku 1600), kde usadil 7 valašských gazdov». Через важкі умови життя в ході історичного розвитку посилювалася втеча підданих, тому село майже повністю опустіло, але поступово кількість жителів наростала. Урядовий лексикон Угорщини зазначає, що в 1773 р. село було чисто руське, в 1806 р. село зареєстроване як греко-католицьке з руською мовою проповіді, 192 віруючих. За переписом населення в 1787 р. в селі були 23 будинки і 154 жителі, а в 1828 р. було 33 будинків і 241 житель. Аж до скасування панщини 1848 р. село належало Маковицькому домену. У половині XIX ст. майже половина населення вимерла від холери та інших хвороб. Ще в кін-

ці XIX ст. тут стояли стодоли та корівники, які належали великим землевласникам. На початку XX ст. 15 селян працювало на чужині, переважно в США. Під час 1-ої світової війни в рядах австро-угорської армії воювало 21 чоловік, з яких загинули П. Василенко та Й. Бережний. У міжвоєнний період кілька людей працювало на лісопилці у Капішові. Під час 2-ої світової війни знищено 25, тяжко пошкоджені 2 будинки. На території села вбито 1300 воїнів та близько 300 коней.

У 1947 р. в Україну оптувало 15 сімей (66 осіб). У тому ж році відновлено лісопилку. У 1958 р. запроваджено електрику, 1959 р. засновано артіль – ЄСГА. 1960 р. відкрили автобусну лінію Доброслава-Свидник, 1968 р. побудували будинок культури. У 1924 р. почалося регулярне навчання дітей у школі. З-за малої кількості дітей 1972 р. основну школу закрили.

У 1705 р. збудували церкву св. Параскеви, яку було реконструйовано в 1880 р., а в 1932 р. були прибудовані бічні каплички. Сьогодні храм є національною пам'яткою культури. Новий православний храм збудовано 1994 р.

В сучасному в селі є 37 будинків, в яких живе 26 жителів.

Підготував Мирослав ІЛЮК.

▲ Дерев'яна церква в Доброславі – національна пам'ятка культури.

Слідами надрукованого

Ще в № 25 газети «Нове життя» за 2013 рік було надруковано нарис Адольфа Кобели з села Борчиці поблизу Болешова про життя і діяльність українського біженця, спеціаліста з питань сільського господарства, Михайла Зінченка (22.5.1893, Роїці, Україна – 12.3.1963, Дубниця, СР).

Михайло Зінченко навчався в Берліні, Празі і Подєбрадах. Після здобуття вищої освіти став працювати у Словаччині.

У своїй статті Адольф Кобела в нашій газеті написав: «Михайло Зінченко потрапив у своєрідний словацький край під Полянью, де не лише через свої фахові якості, а особливо через свою людяність і пошану до сільських господарів знайшов багато приятелів серед простого народу» і жив серед них «у доброзичливому середовищі».

М. Зінченко під час Другої світової війни опинився в центрі уваги німців як українець. Його переслідували і зрештою кинули у в'язницю. Тодішній директор зволенської молочної пан Герлах, використовуючи жадібність і ненажерливість німецьких офі-

церів, підкупив їх і М. Зінченко за допомогою друзів врятувався разом з дружиною. Проте страждання М. Зінченка не закінчилися ні після Другої світової війни і особливо після 1948 р. М. Зінченко опиняється в центрі уваги не тільки НКВД, а й ШТБ.

Стаття Адольфа Кобели дає правдиву картину про життя і діяльність М. Зінченка і спростовує неточності, які потрапили в книгу Олександра Ляшева «Роїщани в Українській революції. Михайло Зінченко», яка появилася в Чернігові на початку 2018 року.

Виявляється, що Михайло Зінченко в 1920 році брав участь у боях за незалежність України і після поразки Української революції емігрував до Чехо-Словаччини і там закінчив Українську господарську академію в Подєбрадах

Нещодавно в селі Роїці, в приміщенні місцевої школи, відкрили меморіальну дошку до 125-річчя офіцера Армії Української Народної Республіки Михайла Львовича Зінченка.

Редакція.

На світанку історії Постаті Київської Русі (47)

Ізяслав Мстиславич

Ізяслав-Пантелеймон Мстиславич (хресне ім'я – Пантелеймон; бл. 1097–13.11.1154) – другий син новгородського (пізніше – київського) князя Мстислава Володимировича і шведської принцеси Кристини, онук Володимира Мономаха, державний діяч, політик, князь курський (1127–1130), полоцький (1130–1132), мінський (1132), переяславський (1132–1139), волинський (1135–1142, 1149–1152), великий князь київський (1146–1154, з перервами).

Другий син новгородського (пізніше – київського) князя Мстислава Володимировича і шведської принцеси Кристини, онук Володимира Мономаха. Освіту і виховання отримав у Новгороді. Княжив у Курську, Полоцьку, Мінську, Переяславі, Володимирі (тепер Володимир-Волинський). Унаслідок Київського повстання

у 1146 р. став великим князем київським. Брав активну участь у міжусобних війнах, зокрема й за київський великокнязівський стіл як представник династії Мономашичів. Прославився як безстрашний полководець, мудрий правитель і дипломат, що прагнув об'єднати роздроблені на окремі князівства землі Київської Русі.

У 1149 р. Юрій Долгорукий, князь суздальський, вигнав Ізяслава Мстиславича з Києва, але у 1151 р. Ізяслав знову став великим князем Київським після блискучої безкровної перемоги над військом Юрія Долгорукого і князував зі своїм дядьком, В'ячеславом Володимировичем, до кінця своїх днів. У 1147 р. Ізяслав розірвав церковний зв'язок з Константинополем і призначив київським митрополитом русича Климента Смолятича. У внутріш-

▲ Портрет (уявний) Ізяслава Мстиславича.

ньополітичній діяльності Ізяслава чільне місце займала проблема зміцнення самостійності Руської православної церкви. У зовнішньополітичній діяльності Ізяслав Мстиславич орієнтувався на європейські країни – Угорщину, Чехію, Польщу і скріплював союз з їх правителями династичними шлюбами. Його життя описане в літописі, складеному боярином Петром Бориславичем, що частково зберігся в Іпатіївському списку.

«Українці в світі».

Гумор

Мертве море

– Моня, поїдеш на Мертве море, не купайся там.
– Чому?
– Там така щільність води, що будеш почувати себе повним гівном.

Виключили з секції...

– Ти чув, Андрія виключили з секції альпінізму?
– За що?
– Уявляєш, хтось його звинуватив у тому, що він піднімався на шостий поверх ліфтом!

Українська мудрість

Чим вище розріз на платті у жінки, тим легше бігти їй від чоловіка, але тим більш велике бажання чоловіка бігти за нею.

Чим глибше розріз сукні на грудях жінки, тим легше дихати їй, але важче чоловікові.

Одну сигарету на п'ятьох

– Сидять два пенсіонери:
– Яка нині молодь бідна, одну сигарету на п'ятьох курять, але молодці, все одно сміються...

Зінченко Михайло Львович (22.05(4.06).1893 - 12.03.1963)

Народився в с.Роїці.
Вояк 1-ї Запорізької дивізії Армії Української Народної Республіки.
У листопаді 1920 р. брав участь в боях за незалежність України.

Народ скаже – як зав'яже

Роб до поту – до їдженія будеш мати охоту.
Силованым псом зайців не наймаш.
Тот є пан, шо сі зробить вишиткой сам.
Так ті йде (робота), як мокре горить.
Робить, робить, а з нічого ніч.
Робить як день, так ніч.

Програма радіо

1.11.2018 – четвер
18.15 – 18.40 – Святкова програма (У)
2.11.2018 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
3.11.2018 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
19.00 – 20.00 – Клуб особистостей русинський
20.00 – 20.30 – Громадянський клуб
20.30 – 21.00 – Гіт-парад русинський
21.00 – 22.00 – Національний калейдоскоп
22.00 – 23.00 – На словечко, реприза
4.11.2018 – неділя
21.00 – 22.00 – Клуб особистостей український
22.00 – 23.00 – Там, у нас, реприза

5.11.2018 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
20.00 – 21.00 – Бєсїда русинська, реприза
6.11.2018 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
7.11.2018 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
20.00 – 21.00 – Бєсїда русинська, реприза
8.11.2018 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – Національний калейдоскоп
9.11.2018 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
10.11.2018 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
19.00 – 20.00 – Мости
20.30 – 21.00 – Гіт-парад український
22.00 – 23.00 – Клуб особистостей, реприза

11.11.2018 – неділя
21.00 – 22.00 – Бєсїда русинська, реприза
22.00 – 23.00 – Громадянський клуб, реприза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад русинський, реприза
23.00 – 24.00 – Клуб особистостей русинський, реприза
12.11.2018 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
13.11.2018 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
14.11.2018 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Дзвони над країною, русинське
15.11.2018 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
16.11.2018 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

Зміна програми можлива.

Ми прочитали...

Не беремо мігрантів, бо маємо українців

Тож Прага має платити «соціалку для біженців» заробітчанами?

Чеський уряд, слідом за польськими колегами, почав розповідати про наплив «біженців з України». То, мабуть, чеські та польські соціальні органи мали б надавати заробітчанами всі правові привілеї, які належать біженцям у відповідності до європейського законодавства?

Рано чи пізно це мало статися. Чудесний польський досвід відмови приймати біженців за програмами загальноєвропейського розподілу під приводом «надмірної кількості біженців з України» не міг не знайти нових прихильників.

Ці прихильники таки знайшлися. Глава чеського уряду і лідер руху ANO Андрей Бабіш заявив, що «Чехія не прийме жодного біженця, який переправляється в Євросоюз через Середземне море, адже приймає людей з України». Звичайно, до масштабних заяв Варшави про те, що «після нападу Росії на Україну ми прийняли мільйони українців» справа йще не дійшла, але офіційна Прага явно рухається в тому самому напрямку.

Та трудова міграція з України до країн Східної Європи не має до потоку біженців жодного стосунку. А за весь 2018 рік статус біженця у Польщі отримали 60 з гаком українців. Але, судячи з того, що не далі як місяць назад польський прем'єр-міністр Матеуш Моравецький перед депутатами Європейського парламенту далі розповідав про те, що «1,5 млн українців у Польщі не зареєстровані біженцями тільки тому, що у Польщі легко знайти роботу». У 2017 році у Чехії статус біженця просило 138 українців, а отримало – 8. І 25-тєм дали «тимчасовий захист». А за десять останніх років статус біженця отримало 127 українців. Це – одиниці, а не масова кількість. Тим часом із зони бойових дій на Донбасі виїхало понад півтора мільйона осіб. І вони переселилися в Україну, а не до Чехії чи до Польщі. Та урядовцям у Варшаві та Празі і далі здається, що в Україні є «загрози життю і безпеці» громадян, і вони їдуть – і яка різниця, від війни чи у пошуках кращого заробітку? Хто там у тому розбиратися буде?

Але в такому разі Польща та Чехія повинні дотримуватися чинного міжнародного права та законодавства ЄС. Які передбачають два статуси для втікачів від війни – біженця або «особи, що потребує додаткового захисту». Не вдаючись в юридичні відмінності між цими статусами, слід відзначити, що держава, яка приймає «біженця», повинна уважно розглянути, чи справді його життю щось загрожує на батьківщині. Увесь період очікування на це рішення – до двох років – прохачі мають право на соціальне житло, харчування та мінімальну грошову допомогу.

І не мають права працювати й займатися підприємницькою діяльністю. А якщо їх раптом таки визнають хоч біженцями, хоч претендентами на «додаткову допомогу» – до цих благ повинна додаться програма реінтеграції в суспільство, яка включає в себе ще й безкоштовні мовні курси та, за бажанням, курси професійної орієнтації.

Ну, простіше кажучи, всі ті блага, які надає біженцям із Африки й Азії Німеччина, Нідерланди та решта європейських держав, які приймають справжніх біженців від військових конфліктів, де застосовується навіть зброя масового знищення. Бо західні держави, на відміну від центральноєвропейських, не намагаються отримати тільки дешеву робочу силу, яка працює майже цілодобово, поповнюючи податками, зборами і поборами бюджет і всякі сумнівні структури. І при цьому переконують увесь довколишній світ тому, що експлуатація цих працівників є «актом милосердя до українців, що постраждали від війни з Росією». Як тут не згадати слова колишнього міністра закордонних справ ЧР Любомира Заоралка, сказані ще півтора роки тому: «Бабіш хоче привести у Чехію 150 тисяч українців у фірми свої, а потім платити їм по 7 тисяч крон «на руку», коли бо мінімальна зарплата у Чехії – 11 тисяч. Це не просто незаконно, це безсовісно щодо тих людей».

Роман Федюк.

Культурно-політичний місячник українців Чеської Республіки «Пороги», № 7/2018.

NOVE ŽYTĚ

KULT MINOR

s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 68. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlač. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH

НОВЕ ЖИТТЯ

Видает Союз русинів-українців СР. Рік видання 68. Головний редактор Мировислав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пришів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.